

Westerbroek 2012 – 2022

Adviezen voor een nieuwe dorpsvisie

Waarde(n)volle ruimte!

Westerbroek 2012 – 2022

Adviezen voor een nieuwe dorpsvisie

Hanzehogeschool Groningen
Kenniscentrum NoorderRuimte
Jannie Rozema

September 2012

Voorwoord

Het Kenniscentrum NoorderRuimte – Hanzehogeschool Groningen voert dorpsonderzoeken in Noord-Nederland uit en adviseert over dorpsontwikkelingen. In de dorpsonderzoeken wordt de kwaliteit van de leefomgeving onderzocht. De onderzoeksresultaten kunnen door dorpsorganisaties worden gebruikt om nieuwe visies en plannen voor hun dorp te ontwikkelen. De onderzoekers van het kenniscentrum adviseren de dorpsorganisaties over het proces en specifieke thema's. Door deze praktijkonderzoeken en – advisering draagt het Kenniscentrum NoorderRuimte expliciet bij aan kennisontwikkeling hoe dorpsbewoners samen zorgen voor een goede leefomgeving. De onderzoeken worden door onderzoekers en studenten uitgevoerd, de advisering wordt door een senioronderzoeker van het kenniscentrum gedaan.

Dit rapport behelst de advisering voor het bestuur van de Dorpsvereniging Westerbroek ten behoeve van een nieuwe dorpsvisie voor de periode 2012 – 2022. Het onderzoeksrapport *Westerbroek 2012. Hoe waarderen inwoners van Westerbroek hun omgeving?* (Rozema, 2012) en aanvullende interviews met inwoners liggen hieraan ten grondslag. De volgende mensen zijn belangrijk geweest voor de advisering en zij worden daarom van harte bedankt:

- Suzanne van den Berg (student aan de opleiding Vastgoed en Makelaardij) en Johanna Zeilstra (student aan de opleiding Facility Management). Tijdens hun afstuderen ondersteunden zij het inwonersonderzoek en adviseerden als deelonderzoeker over de Meesterslaan 2.0 en de dorpsaccommodaties in Westerbroek;
- Die inwoners van Westerbroek en omgeving die zich lieten interviewen aan de keukentafel over wat hen drijft en motiveert voor het dorp;
- Jip Gersies, Hennie IJtsma, Margot Jeronimus en Inge Saelen als bestuursleden van Dorpsvereniging Westerbroek voor een beschouwingen over Westerbroek.

Het adviesrapport is leesvoer voor inwoners van Westerbroek, als voor de contactambtenaar van de gemeente Hoogezand – Sappemeer als de programmaontwikkelaars van wooncorporatie Lefier. Hoewel ze hier en daar een kritische noot kraken, zijn ze altijd goed bedoeld. ☺ : heel veel plezier en succes gewenst in het creatieve proces om tot een dorpsvisie te komen!

Inhoud

Voorwoord

- 1. Dorpsvisie Westebroek 2012 – 2022**
- 2. Proces, organisatie en participatie**
- 3. Wonen in een groene parel**
- 4. Gezellig samen leven**
- 5. Zelfredzaam met voorzieningen**
- 6. Een krachtige dorpsorganisatie**

1. Dorpsvisie Westerbroek 2012 – 2022

De Dorpsvereniging Westerbroek is in 1945 opgericht. Het doel van de Dorpsvereniging Westerbroek is het behartigen van de algemene belangen van het dorp Westerbroek en het bevorderen van de leefbaarheid (Westerdiep, z.j.¹). Door deze brede doelstelling is de Dorpsvereniging Westerbroek de ruggengraat van Westerbroek. Het bestuur van de Dorpsvereniging Westerbroek fungeert voor de gemeente Hoogezand – Sappemeer als erkende overlegpartner. De gemeente faciliteert de werkzaamheden van het bestuur van de Dorpsvereniging Westerbroek ten behoeve van het dorp. Daarmee neemt het bestuur van de Dorpsvereniging Westerbroek een belangrijke plaats in het bestuurlijk en organisatorisch kader van Westerbroek in. Het doen opstellen en het doen uitvoeren van een dorpsvisie zijn belangrijke taken voor het bestuur.

In 2002 heeft de Dorpsvereniging Westerbroek samen met de dorpsinwoners in een dorpsvisie vastgelegd hoe de toekomst voor de komende 10 jaar eruit moest zien. Het bestuur van Dorpsvereniging Westerbroek meldt in 2012², dat de meeste doelen gerealiseerd zijn, bijvoorbeeld:

- Het bijbouwen van 20 woningen in de afgelopen 10 jaar;
- De reductie van schadelijke emissies van een chemische fabriek aan het Winschoterdiep na jarenlange juridische en procedurele gevechten;
- De herinrichting van de Oudeweg en het dorpsplein (deels gerealiseerd);
- De aanleg van wandelpaden in de nieuwe natuurgebieden;
- Het verbeteren van de communicatie met lokale en provinciale overheden.

Anno 2012 geeft de Dorpsvereniging Westerbroek aan dat het tijd is voor een nieuwe dorpsvisie. Dit voornemen wordt ondersteund door de contactambtenaar van de gemeente Hoogezand – Sappemeer. Ook wooncorporatie Lefier uit Hoogezand toont zich hiervoor een betrokken partij. Deze drie partijen hebben de opdracht gegeven om onder inwoners van Westerbroek en omgeving te inventariseren hoe zij hun leefomgeving ervaren en te adviseren over de inhoud van de nieuwe

¹ Westerdiep - Niemeijer, Jaap en Mien (z.j.) *Westerbroek. Van verleden naar heden*. Uitgeverij De Marne

² Bestuursvergadering Dorpsvereniging Westerbroek, d.d. 20 februari 2012

dorpsvisie. In het voorjaar van 2012 heeft dit inwonersonderzoek plaatsgevonden. In het onderzoeksrapport *Westerbroek 2012. Hoe waarderen inwoners van Westerbroek hun omgeving?* (Rozema, 2012) staan de onderzoeksresultaten uitgebreid beschreven³. Op basis van de onderzoeksresultaten en aanvullende interviews met dorpsinwoners worden in de volgende hoofdstukken adviezen gegeven voor het proces van de totstandkoming, voor het scheppen van draagvlak en voor de inhoud van de dorpsvisie.

Hierbij wordt allereerst het bestuur van de Dorpsvereniging aangesproken met "u" met in uw kielzog een 'stuurgroep' en 'projectgroep' ten behoeve van het ontwikkelen van een dorpsvisie. Daar waar sprake is van een advies richting de gemeente Hoogezand – Sappemeer of wooncorporatie Lefier wordt de volledige naamsaanduiding gebruikt. Dat wordt wel duidelijk in de navolgende hoofdstukken. In de formulering van de adviezen is een actieve werkwoordsvorm gebruikt: *organiseer, bespreek, beschrijf, overleg*.

Overigens wordt de term 'dorpsvisie' anno 2012 soms als beleidsmatig en ambtelijk ervaren; alternatieven zijn 'dorpsplan' of een 'dorpsagenda'. Het dorp Niehove stelt in 2012 haar 'dorpswijzer' vast – een mooie combinatie van de woorden *dorp* en *wijzer*⁴. In een "dorpsding" staan de toekomstideeën voor een dorp op het terrein van fysiek – sociaal – ruimtelijk – dienstverlening. Welk woord ook gekozen wordt, de nieuwe *dorpsvisie* moet altijd een gedragen visie op Westerbroek en omgeving zijn. Als alle inwoners zich (hebben) kunnen vinden in de toekomstideeën, ontstaan er concrete plannen en activiteiten. Die plannen kunnen dan ondersteund worden door de gemeente Hoogezand – Sappemeer na toetsing van de dorpsplannen aan de beleidskaders en door wooncorporatie Lefier vanuit het perspectief van haar woonprogramma voor Westerbroek.

Uitgangspunt voor de navolgende adviezen is dat de betrokkenheid van inwoners bij het ontstaan van een dorpsvisie maximaal moet worden nagestreefd. De nieuwe dorpsvisie Westerbroek 2012 – 2022 is van en voor u allemaal!

³ Op www.hanze.nl/dorpsonderzoeken is het onderzoeksrapport te downloaden.

⁴ <http://www.niehove.eu/nieuws/dorpswijzer>. Geraadpleegd op 27 augustus 2012.

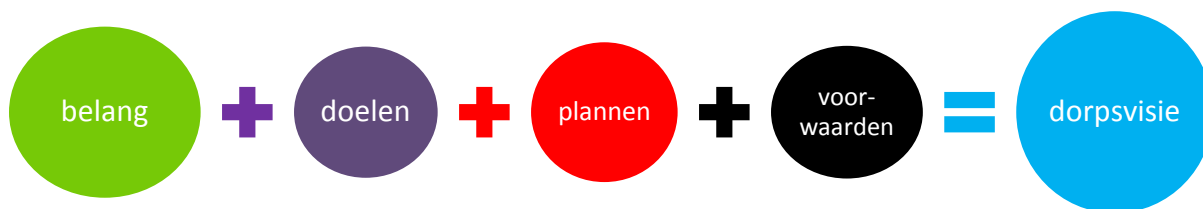
2. Proces, organisatie en participatie

Een dorpsvisie ontstaat idealiter in de wisselwerking met de inwoners van het dorp. Hoe gaat u in de komende maanden aan de slag om dit proces te organiseren en de inhoud van de dorpsvisie vast te leggen? In dit hoofdstuk krijgt u adviezen over het proces voor het *doen* opstellen van een dorpsvisie.

Als u een nieuwe dorpsvisie voor Westerbroek en omgeving wilt , gaat u zoek naar antwoorden op vier vragen:

1. Waarom en voor wie maken we een nieuwe dorpsvisie? Wat is het belang?
2. Wat vinden we belangrijk voor Westerbroek en de omgeving? Welke doelen levert dat op?
3. Welke concrete plannen maken we voor de korte en lange termijn?
4. Wat hebben we nodig om de plannen tot een succes te maken?

Wat u in 2002 schreef, is nog steeds bruikbaar in 2012: *“De dorpsvisie is (...) een richtlijn(...) van waaruit de komende 10 jaar gewerkt en overlegd kan worden. Het is een leidraad voor de toekomst en een hulpmiddel bij het organiseren van activiteiten”*⁵. In de dorpsvisie geeft u eerst aan waarom een dorpsvisie belangrijk is, vervolgens geeft u aan welke *doelen* u heeft voor thema’s als wonen, verkeer, veiligheid, etc. waarna u die doelen vertaalt naar een *activiteitenplan*. Beschrijf onder welke voorwaarden de activiteitenplannen kans van slagen hebben – in termen van budget, tijd en menskracht. In schema:

⁵ Van Tebberen, I. (2002). *Dorpsvisie Westerbroek 2012*.

U wilt als bestuur van de Dorpsvereniging Westerbroek dat er vanaf september 2012 aan de nieuwe dorpsvisie wordt gewerkt. Daarvoor is het handig om een project in te richten. U krijgt het advies om het project Dorpsvisie neer te leggen bij een projectgroep en niet zelf de primaire verantwoordelijkheid voor de dorpsvisie te nemen. Dat is de eerste stap om alle inwoners en verenigingen medeverantwoordelijk voor de dorpsvisie te laten zijn. Neem daarom de volgende tien stappen:

1. Zoek *als bestuur* van de Dorpsvereniging contact met de besturen van Stichting Dorpshuis en andere dorpsverenigingen voor de intentie om samen een dorpsvisie op te stellen. Uit de besturen kan met bestuurleden een stuurgroep worden geformeerd, waarvan een van uw bestuursleden voorzitter wordt. (September 2012)
De stuurgroep is opdrachtgever voor de dorpsvisie en belegt de uitvoering bij een projectgroep. De projectgroep meldt maandelijks aan de stuurgroep hoe de voortgang van het project (met successen en knelpunten) is. De stuurgroep ziet toe op de gang van zaken en neemt het eindresultaat in ontvangst. (September 2012 – maart 2013)
2. Vraag *als stuurgroep* de contactambtenaar van de gemeente Hoogezand – Sappemeer om adviseur voor de stuurgroep en de projectgroep te worden. De contactambtenaar kan de stuurgroep en de projectgroep informeren over gemeentelijke beleidskaders, waaraan de dorpsvisie mogelijk getoetst wordt. Vraag als stuurgroep welke medewerker van wooncorporatie Lefier eveneens als adviseur zitting neemt in de stuurgroep. De medewerker van Lefier kan de stuurgroep informeren over haar woonprogramma in Westerbroek. (September 2012)
3. Meld *als stuurgroep* het voornemen voor een dorpsvisie 2012 – 2022 aan alle inwoners van Westerbroek en omgeving. Doe dat in het *Aalman'sneis, die bij alle inwoners wordt bezorgd*. Zorg vanaf oktober 2012 ook dat er een digitaal medium is waarop de voortgang van het project beschreven wordt. (September 2012)
4. Zoek en vraag *als stuurgroep* inwoners die het project Dorpsvisie 2012 – 2022 met u willen realiseren. Dit is de in stap 1 beschreven projectgroep. Hou de projectgroep overzichtelijk, maximaal 6 inwoners. U kunt kiezen voor inwoners uit verschillende gebiedsdelen (Waterhuizen, Westerbroek, buitengebied), uit inwoners van verschillende leeftijden, uit

medebestuurders van dorpsverenigingen. Uit elk bestuur mag maximaal één bestuurslid komen. De voorzitter van de projectgroep wordt 'benoemd' door de stuurgroep op basis van leidinggevende capaciteiten. U kunt een open sollicitatie overwegen voor de projectgroep, maar dat kost tijd. (September – oktober 2012)

Projectplan Dorpsvisie Westerbroek 2012 – 2022	
1. Aanleiding	Dorpsvisie 02-12 → 12-22, dorpsidentiteit, vergrijzing, binding, etc.
2. Doel van het project	Kwaliteit leefomgeving behouden, positief imago Westerbroek: stimuleren <i>blijven</i> en <i>komen</i> wonen in Westerbroek, actief burgerschap invullen, gemeenschapszin bevorderen, duurzaamheid bevorderen, etc.
3. Resultaten	Concreet: een dorpsvisie met actieplannen voor de korte en middellange termijn, goedgekeurd door inwoners en aan te bieden aan de gemeente H – S en Lefier.
4. Activiteiten	Voor voorbereiding, uitvoering en evaluatie: bijeenkomsten, instructies, vergaderingen, schrijfwerk, communicatie over project, etc.
5. Organisatie	Stuurgroep en adviseurs, projectgroep, werkgroepen: Structuur, taken en verantwoordelijkheden. Samenwerking van alle dorpsverenigingen.
6. Planning	van alle activiteiten, looptijd, inzet van projectgroep en stuurgroep, risico's
7. Begroting	(en dekking) voor materiële kosten (bijeenkomsten, drukkosten, catering)

Tabel 1. Inhoudsopgave van een projectplan

5. Maak *als projectgroep* een projectplan (tabel 1) hoe u tot een dorpsvisie wilt komen. Geef kort en bondig aan hoe het project eruit ziet. Doe het in een paar A-4 vellen. U stuurt het projectplan naar de stuurgroep, die het projectplan goedkeurt. Geef een beknopte weergave daarvan in het Aalmanneis en op uw digitale medium. (Oktober 2012).
6. Bedenk *als projectgroep* de thema's die in de dorpsvisie thuishoren. Dat zijn niet alleen fysieke en ruimtelijke thema's, maar ook sociale en organisatie – thema's (tabel 2). Andere dorpsvisies kunnen ook inspireren. Zoek op internet of bij de Vereniging Groninger Dorpen naar documenten die als voorbeeld kunnen dienen. (Oktober 2012)
7. Verdeel de thema's over de leden van de projectgroep en bedenk een strategie om aan input te komen. Dat kan bijvoorbeeld door samen het onderzoeksrapport *Westerbroek 2012 – Hoe waarden inwoners van Westerbroek hun leefomgeving?* en de bijlagenbundel te

bestuderen. Met inwoners van Westerbroek kan op thema's worden gebrainstormd. Bereid de brainstormbijeenkomsten goed voor, zodat het thema duidelijk is en de werkwijze gestructureerd. Instrueer de mensen die de bijeenkomst gaan leiden en zorg ervoor dat de gespreksinhoud wordt vastgelegd (op papier of op een geluidsband). Deze bijeenkomsten kunnen in het dorps huis of bij inwoners thuis aan de keukentafel worden gehouden. De maximale grootte van een brainstormgroep is 8 mensen, zodat iedereen aan het woord kan komen. Een prettige sfeer is belangrijk, want alle bijdragen zijn even waardevol. Spreek de creativiteit van mensen aan. Geef aan dat op een brainstormbijeenkomst stokpaardjes of klachten niet thuishoren. (November 2012)

Thema's voor dorpsvisie Westerbroek 2012 - 2022	
1. Dorpsidentiteit	Woondorp, kenmerken, imago
2. Omgeving	Natuur, industrie, samenwerking met andere dorpen
3. Wonen	Woningaanbod, woonmotieven, aantrekkelijke straten, duurzame energie
4. Verkeer	Wegen en paden, mobiliteit, bereikbaarheid, veiligheid
4. Mensen	Nieuwe en oude inwoners, ontgroening, vergrijzing, zelfredzaamheid
5. Samen leven	Binding, netwerken en onderlinge dienstverlening
6. Voorzieningen	Verenigingen, dorps huis, onderwijs, activiteiten, nieuw ondernemerschap
7. Organisatie	Besturen, dorpsorganisatiestructuur, burgerparticipatie voor dorpsstaken

Tabel 2. Voorbeeldthema's in een dorpsvisie

8. Beschrijf en bespreek alle resultaten uit stap 7 in de projectgroep. Door een projectlid met een goede pen kan de dorpsvisie nu in conceptvorm worden geschreven. Leg dit concept voor aan anderen voor feedback. Dit zijn de stuurgroep, de contactambtenaar van de gemeente Hoogezand – Sappemeer, de medewerker van Lefier en mogelijk enkele belangstellende inwoners die meegedaan hebben aan de brainstormbijeenkomsten. (December 2012)
9. Verwerk *als projectgroep* de opmerkingen in het concept en bied de dorpsvisie 2012 – 2022 aan de stuurgroep aan. De stuurgroep stelt de dorpsvisie in een openbare vergadering met de nodige tamtam feestelijk vast. Deze vergadering is aangekondigd in het *Aalmansneis* en via het digitale medium. Publiceer de dorpsvisie en informeer de contactambtenaar van de

gemeente Hoogezand – Sappemeer en de medewerker van Lefier over de dorpsvisie. (Januari – maart 2013)

10. Bedank *als stuurgroep* de projectgroep voor gedane diensten en onthef de projectgroep officieel van haar taken. (Maart 2013).

De stuurgroep kan als een soort ‘*dorpsberaad*’ blijven functioneren om de uitvoering van de dorpsvisie te bewaken. Hiermee wordt voorkomen dat het bestuur van de Dorpsvereniging Westerbroek de enige verantwoordelijke partij is voor de uitvoering van de plannen die voortvloeien uit de dorpsvisie. Het is handig als de voorzitter van de Dorpsvereniging ook de voorzitter van het ‘*dorpsberaad*’ is. Voor het overleg met de gemeentelijke contactambtenaar levert dat een korte en directe overleglijn op. (2013 – 2022)

Geef *als stuurgroep* aan dat u het belangrijk vindt dat zoveel mogelijk inwoners deelnemen aan de totstandkoming van de dorpsvisie. De meeste inwoners van Westerbroek voelen zich betrokken bij het dorp en onderschrijven het nut van een nieuwe dorpsvisie. De projectgroep moet daarom elke belangrijke mijlpaal of tussentijds resultaat communiceren. Zorg dat inwoners graag willen meedenken over(delen van) de dorpsvisie en nieuwsgierig worden naar het eindresultaat. Een digitaal platform waar inwoners ideeën kunnen achterlaten is een moderne manier om bij te dragen aan een dorpsvisie, wat vooral voor jonge inwoners zal aanspreken. De projectgroep kan een oproep in het dorp plaatsen of er inwoners zijn die dat het digitale medium (tijdelijk) kunnen organiseren.

Neem *als stuurgroep* – in overleg met het bestuur van de Dorpsvereniging Westerbroek – een besluit of u een dorpsvisie voor Westerbroek als dorp wilt ontwikkelen of ook voor Waterhuizen en het buitengebied. Uit het inwonersonderzoek (Rozema, 2012) bleek al dat de betrokkenheid bij Westerbroek van inwoners van Waterhuizen en het buitengebied veel lager is dan in Westerbroek zelf. Er is niets op tegen om een dorpsvisie voor Westerbroek alleen te maken, zolang u beseft dat het omringende gebied ook gebruikt wordt door Westerbroekers en vice versa Westerbroek door de inwoners van nabije dorpen en het buitengebied. Mobiliteit, verkeer, verenigingen, voorzieningen en de basisschool zijn thema’s die ook voor inwoners van Waterhuizen en het buitengebied belangrijk zijn.

In de volgende hoofdstukken worden op basis van het inwonersonderzoek en aanvullende interviews met dorpsinwoners inhoudelijke adviezen gegeven over de invulling van de thema's *wonen, samen leven, voorzieningen* en *organiserend vermogen* (figuur 1). Deze thema's komen vast terug in de nieuwe dorpsvisie.

Figuur 1. Vier domeinen voor de leefomgeving met bijbehorende relevante aspecten

3. Wonen in een groene parel

Westerbroek is een groene parel tussen de A7 en het Winschoterdiep. Inwoners van Westerbroek zijn tevreden over hun woning en de woonomgeving. Westerbroek is een *'thuis'* voor mensen die er van oudsher woonden en voor nieuwkomers die een paradijs scheppen op hun woonkavels. *Rust* en *ruimte* zijn kwaliteitswoorden die op Westerbroek van toepassing zijn. Nu zegt bijna 99% van alle plattelandsbewoners dat ze de rust en de ruimte waarderen, de woorden zijn bijna afgezaagd. Toch kunt u een poging wagen in de dorpsvisie om de kwaliteiten van het *'Ruim en Buiten – wonen'* meer inhoud te geven. In Westerbroek is *Ruim en Buiten* het woontype dat het vaakst voor kwam uit de test van SmartAgent.

Uw kernkwaliteiten voor het wonen in Westerbroek (en omgeving) zijn bijvoorbeeld:

Kernkwaliteiten van het wonen:

stilte bomen
uitzicht afwisselend landschap
historische waarden natuur veiligheid
dorps water

Als mooie plek van Westebroek worden unaniem de eigen woning en de natuur rondom Westebroek aangewezen. De natuur wordt door Natuurmonumenten beheerd en is aantrekkelijk voor een rondwandeling. In natte seizoenen is een wandeling een ware survivaltocht wat een authentieke ervaring oplevert. Men waant zich in vroegere en rijke tijden als men een (voormalig) buiten passeert. Maar in Westebroek zelf zijn de verschillen tussen de woningen niet zo groot, vanaf de buitenkant hebben de huizen een bescheiden omvang – begane grond en een eerste verdieping onder de kap. Van oudsher werden de huizen bewoond door arbeiders, ambachtslieden, middenstanders en kleine boeren; de huidige bewoners hebben de woningen hier en daar vergroot en van binnen geriefelijker gemaakt. Dat maakt dat verschillen tussen mensen niet door hun huizen en hun bewoning worden benadrukt. Westebroek oogt als een gewoon dorp, niet elitair maar egalitair (= op elkaar gelijkend). Vindt u dat een mooi bestanddeel van uw dorpsidentiteit?

Natuurlijk is de eigen woning ook de metafoor voor *thuis* – waar alles van je af valt en je kan doen en laten wat jezelf wilt. Hoe dat achter de voordeur uitpakt, is een privéaangelegenheid. Vanaf de openbare weg gezien is de voortuin het visitekaartje van huis en haard. Er zijn veel groene vingers in Westebroek, veel tuinen verdienen een eervolle vermelding. Maar sommige plekken in Westebroek verdienen meer aandacht. Elke straat in Westebroek moet positief bijdragen aan het fraaie dorpsgezicht. Door veel inwoners van Westebroek is aangegeven dat de Meesterslaan een facelift verdient. De aanblik van de Meesterslaan is kaal geworden door het kappen van de kastanjabomen, de nieuwe iepen en de voortuinen vangen het gebrek aan groen en aankleding onvoldoende op. Sterker nog, sommige tuinen – links en rechts van de straat – zijn verwilderd of versteend. Suzanne van den Berg (2012)⁶ adviseert de gemeente over bomen en wooncorporatie Lefier over een voortuinenproject. Is oogstbaar groen (fruitbomen en – hagen) een vruchtbaar idee voor de Meesterslaan?

De eigen woning is de fysieke uitdrukking van wie je bent en wat je belangrijk vindt in het leven. Zo'n waarde is bijvoorbeeld *duurzaamheid*: sommige inwoners passen duurzame energievoorzieningen

⁶ Berg, S. van den (2012) *Meesterslaan 2.0. Een advies ter verbetering van de Meesterslaan*. Afstudeerwerk Bacheloropleiding Vastgoed & Makelaardij. Hanzehogeschool Groningen.

toe in hun woning. Daarbij gaan zij verder dan zonnepanelen en houtstook. Als 'duurzame experts' kunnen deze bewoners andere inwoners veel leren over alternatieve energiebronnen. Daarvoor is in Westerbroek redelijk veel belangstelling, wat voor een deel wordt ingegeven door stijgende energieprijzen. Nog een stapje verder gaan de initiatieven om in het dorp energie te produceren en lokaal te distribueren. Menig dorp heeft zich naar buiten toe al als 'duurzaam dorp' gepresenteerd. Daar horen ook ideeën als dorpsstuinderijen (lokale voedselproductie) en dienstenruil (local exchange) bij. Hier liggen ook kansen voor Westerbroek. Een werkgroep Duurzaam Westerbroek kan zo aan de slag in navolging van duurzame dorpen elders. Er zijn voldoende inwoners die in zo'n werkgroep zitting willen nemen. Het Netwerk Duurzame Dorpen levert voorbeelden van geslaagde initiatieven (www.netwerkduurzamedorpen.nl).

Inwoners van Westerbroek hebben het dorpsplein niet zo vaak genoemd als mooie plek. Dat doet onrecht aan de omgeving van het dorpsplein, want het verdient zeker het predicaat *mooi* als resultaat van de herinrichting. Wie langzaam door Westerbroek rijdt, ervaart het dorpsplein bij de Jan Ligthartschool als het centrum van het dorp. De witte kerk en de groenstrook met de Baggelaar dragen bij aan dit fraaie dorpsgezicht. Het dorpsplein fungeert als ontmoetingsplek voor ouders die hun kinderen van school halen en voor jongeren die 's avonds komen chillen. De tijd staat hier soms echt stil (klok, *sic*). In alle opzichten is het dorpsplein *shared space*.

Het verkeersgedrag baart echter veel mensen zorgen. Bijna alle inwoners vinden dat er zowel buiten als binnen de bebouwde kom te hard gereden wordt. Veilig en verantwoord verkeer ontstaat met name als het ontwerp en de inrichting van de weg het gewenste verkeersgedrag uitlokt. Daarom is *shared space* op pleinen ook een succes, omdat men de andere verkeersdeelnemers ziet en men kan anticiperen op voorrang geven of nemen. De verkeersstromen zijn vanaf het dorpsplein duidelijk te zien. Maar de wegen in en naar Westerbroek zijn smal en vragen daarom om aangepast rijgedrag. De laatste fase van de dorpsvernieuwing Oudeweg moet daarom kundig opgepakt worden en dat houdt ook een kritische beschouwing in van de al bestaande verkeersgeleiders (bijvoorbeeld de 'druppel'). Schakel verkeersdeskundigen in om de inrichting van de wegen en het gedrag van verkeersdeelnemers te beoordelen. Het is onbekend of inwoners elkaar (durven) aanspreken op te hard rijden, onverlicht fietsen, te langzaam rijden, etc..

De bevolking van Westerbroek en omgeving ontgroent (minder jonge mensen) en vergrijsst (meer ouderen). Jonge mensen tot 30 jaar geven relatief vaak aan dat ze willen verhuizen uit Westerbroek. Voor een deel zijn dit jongeren die voor opleiding en werk naar elders vertrekken. Voor een dorp is dat een natuurlijk gegeven, waar u weinig tegen doet. Interessanter is of Westerbroek voldoende aantrekkingskracht heeft voor nieuwe vestigers. De vraagprijs van de meeste huizen die in augustus 2012 te koop staan zit tussen de 150.000 en 230.000 euro, niet te hoog voor starters zou je denken. U ziet het liefst jonge gezinnen komen met het oog op het behoud van de basisschool. Omdat potentiële vestigers zich op het internet oriënteren voor hun toekomstige woonplaats, moet Westerbroek zich profileren via een up-to-date website. Oriënteer u op websites van andere dorpen en maak een wensenlijst voor uw eigen website. Op de website van Houwerzijl staan korte filmportretten van inwoners – *“daar wonen interessante mensen, daar wilde ik wel bijhoren”*, zei een nieuwe inwoner van Houwerzijl. Ouders willen het beste voor hun kinderen, daarom moet de basisschool op zijn website laten zien wat de kwaliteit van de school is. Een goede school trekt aan.

Ouderen geven aan graag op het dorp te willen blijven wonen, maar de groep van vijftigers (jonge senioren) houden een slagje om de arm. Zij hebben de energie om nog een keer te verhuizen naar een nieuwe woonplaats en daar weer een nieuw sociaal netwerk opbouwen. Geïnterviewden zeggen dat ze dat voor hun zeventigste willen doen. Als zij verhuizen, komen hun huizen voor nieuwe vestigers op de markt. Zittende inwoners hebben voldoende ideeën en tijd om hun huis aan te passen voor een oude dag in Westerbroek. Meer ouderen in Westerbroek, betekent meer grijze druk(te). Dat zijn kansen voor Westerbroek – denk aan vrije tijd, energie en levenservaring.

Een deel van de huurwoningen in Westerbroek wordt verhuurd door wooncorporatie Lefier. U heeft bij Lefier aangegeven dat huurders bewust voor Westerbroek moeten kiezen en dat u ook in de huurwoningen graag jonge gezinnen ziet. Omdat Lefier geen selectie kan toepassen en geen leegstand duldt tot een geschikte huurder is gevonden, doet u er goed aan om Lefier te voorzien van (beeld)informatie over Westerbroek voor potentiële huurders. Op basis van deze informatie kunnen huurders bewust kiezen voor Westerbroek of juist ervan afzien. Bedenk creatieve manieren om Westerbroek bij Lefier te promoten. Bijvoorbeeld met een fotoboek, testimonials, een jaarkalender.

U kunt bovenstaande suggesties uitwerken in doelen en plannen voor de dorpsvisie 2012 – 2022.

4. Gezellig samen leven

Inwoners van Westerbroek en van het buitengebied zijn (bijna) allemaal Noordelingen, die of altijd in Westerbroek woonden of met volle overtuiging er zijn komen wonen. Alle generaties – van jong tot oud – wonen in Westerbroek. Opvallend was dat iedereen in Westerbroek er familie, vrienden en kennissen heeft wonen, meer dan de helft van de inwoners voelt zich verbonden met het dorp en de inwoners. De onderlinge relaties tussen inwoners zijn goed. Buren ontmoeten en helpen elkaar. Bijna elk huishouden heeft ‘vrienden op het dorp’, waarmee men thuis of in verenigingsverband klaverjast, de leesclub heeft, gaat stappen, voetbalt, toneel speelt en koffie drinkt. Tekent men de relaties tussen de huishoudens in, dan ontstaat het plaatje van een *netwerkdorp*. In een netwerkdorp hebben inwoners door informele contacten en dorpsactiviteiten binding met elkaar. Door de langgerektheid van het dorp (Oudeweg, Borgweg, Rijksweg) is er weliswaar sprake van fysieke afstand, maar sociaal gezien wordt die afstand overbrugd.

Uw kernkwaliteiten voor het samenleven in Westerbroek (en omgeving) zijn bijvoorbeeld:

Kernkwaliteiten van het samenleven:

buren informele contacten gewoon
sociale netwerken familie
saamhorigheid diversiteit vrienden
binding generaties

Dit positieve beeld heeft wat nuancering. Zo bleek tijdens het onderzoek in de Meesterslaan dat niet alle bewoners zich sociaal veilig voelen. Bewoners meldden dat er geroddeld, geruzied en zelfs wel eens gevochten wordt. Bewoners zijn terughoudend om elkaar aan te spreken op dit gedrag. Tijdens de straatbarbecue wordt de saamhorigheid wel gevoeld, maar soms wordt dit overschaduwd door te veel drank. Suzanne van den Berg (2012) geeft de ideeën van de bewoners weer: *elkaar accepteren en tolereren*. Dat klinkt nogal lijdzaam, aangezien het woongenot van alle bewoners hier in het geding is. Ergernissen van inwoners komen op meer plekken in Westebroek voor. Soms veroorzaakt door werkzaamheden en geluidsoverlast op de openbare weg, soms door obscure activiteiten in woningen. Elkaar direct aanspreken op overlast is soms moeilijk en kwetsbaar. Een dorpsmediator zou hier goede diensten kunnen bewijzen voor conflicten in de buurt. Lefier en de gemeente Hoogezand – Sappemeer kunnen dit misschien financieel ondersteunen in het kader van leefbare wijken. Een dorpsbemiddelaar uit Westebroek zelf moet wel het goede voorbeeld geven. Hij of zij is dan een symbool voor een vreedzame manier van samenleven.

De onderzoeker wil graag een eigen observatie en advies toevoegen over de onderlinge bejegening. Het bestuur van de Dorpsvereniging Westebroek had in maart 2012 haar jaarvergadering. De zaal was gevuld met leden en de catering was goed verzorgd door het dorpshuis. Enkele agendapunten waren voor aanwezigen aanleiding om het bestuur stevig door te vragen over het wat, hoe en waarom. Een jaarvergadering is ook bedoeld om het bestuur om verantwoording te vragen. Maar de toon doet soms een andere intentie vermoeden: een puntje scoren, een tekortkoming erin wrijven, langdurig overtuigen van het ongelijk. Een bestuur kan bijna tegen deze confrontatie opzien, een bestuur is geen ‘pispaaftje’. Dat verdient geen enkel bestuur voor zijn inspanningen. Vragen en opmerkingen dienen respectvol te worden geformuleerd; mocht er aanleiding zijn om ernstig van mening te verschillen, dan kan iemand tijdens de vergadering aanbieden naderhand het standpunt te verhelderen. Een technisch voorzitter kan helpen om een goede vergadersfeer te bewaken.

Een andere nuancering is dat mensen voor hun sociale contacten niet afhankelijk zijn van mede-inwoners uit Westebroek. Familie heb je, vrienden maak je, burens krijg je, maar contacten met anderen komen ook van buiten het dorp. In de *global village* heeft men continu verbinding met de buitenwereld of zelfs met de andere kant van de wereld. Achter het beeldscherm zitten kost tijd en die tijd besteden mensen niet aan lokale activiteiten. Zo zit de huidige wereld nu eenmaal in elkaar.

Daarom moet u ervoor zorgen dat inwoners van Westebroek elkaar virtueel kunnen ontmoeten. De digitale community van Westebroek kan net zo spannend zijn als het echte dorp. De community kan van alles zijn: een marktplaats van vraag en aanbod, een dorpsplein, een vraagbaak, een ideeënbron, een historische wiki met archief en beeldbank, etc.. Inwoners die er gevoel en verstand van hebben, kunnen de digitale community (uit)bouwen. Lidmaatschap, privacy en controle op ongevoegelijke en discriminerende uitlatingen moeten worden geborgd. Vrees een digitaal dorp niet, want het leidt vanzelf tot ontmoetingen. Er gaat niets boven elkaar in het echt te zien.

Tijdens interviews met inwoners bleek een paar keer, dat inwoners met dezelfde ambities voor ondernemerschap, duurzaamheid of andere goede dorpsideeën elkaar niet kennen. Als mensen elkaar vinden voor een gemeenschappelijk doel, gaan ze eerder aan de slag. Dat pleit ervoor dat mensen zich bekend maken en nieuwe contacten met elkaar aanknopen. Sociale media – hoe je het wendt of keert – spelen hierbij een onmisbare rol. Op de nieuwe website van Westebroek kunnen mensen ideeën aankondigen op een forum. Op een (soort) Facebook voor Westebroek kunnen inwoners laten zien welke talenten ze in huis hebben. Door nieuwe contacten aan te gaan, wordt het dorpsnetwerk ‘verdicht’. In wetenschappelijke termen: Westebroek moet zijn sociaal kapitaal meer delen en aanspreken. Elke inwoner heeft zo zijn eigen sociaal kapitaal (dat zijn: relaties met anderen) waar andere dorpsinwoners van zouden kunnen profiteren. Maar dan moet je elkaar wel kennen!

Het bestuur van de Dorpsvereniging moet in ieder geval de inwoners van Westebroek kennen, met het oog op de vele dorpsstaken moet u weten welk potentieel uw dorp in huis heeft. Vergeet vooral de jonge mensen niet! Zorg dat nieuwkomers in het dorp verwelkomd worden, dat wordt zeer op prijs gesteld. Attendeer nieuwe inwoners op activiteiten die mogelijk aansluiten bij hun leefstijl en interesses. Nieuwe inwoners willen graag integreren door taken op zich te nemen, maar voor bestuurlijke taken kunt u beter inwoners vragen die al wat langer in het dorp wonen. Dat verkleint het afbreukrisico voor nieuwe inwoners en levert betere garanties op voor continuïteit.

U kunt bovenstaande suggesties uitwerken in doelen en plannen voor de dorpsvisie 2012 – 2022.

5. Zelfredzaam met voorzieningen

Inwoners van Westerbroek redden zichzelf. In Westerbroek zijn geen winkelvoorzieningen voor de eerste levensbehoeften. Inwoners zijn automobiel en gaan met name naar Hoogezand om boodschappen te doen. Oudere inwoners (tot boven de tachtig jaar) achten zich best in staat om zich in het snelverkeer te begeven. Inwoners rekenen erop dat familie en burensprongen als het nodig is. Voor kinderen wordt onderwijs verzorgd in de Jan Ligthartschool. Zij kunnen na schooltijd heerlijk buiten spelen. De dorpsactiviteiten zorgen ervoor dat het hele jaar voor jong en oud er wat te beleven valt van een klaverjastoernooi, Sinterklaasfeest tot een bloemschikcursus. Vrouwen, zangers, sporters, toneelspelers kunnen allemaal terecht bij een vereniging voor lering en gezelligheid. Het dorpshuis *Aalmanshuus*, de kerk, het voetbalveld – en de kantine bieden de verenigingen onderdak. Het dorpshuis is een gewaardeerde dorpsaccommodatie.

Uw kernkwaliteiten voor de voorzieningen in Westerbroek (en omgeving) zijn bijvoorbeeld:

Kernkwaliteiten van de voorzieningen:

dorpshuis dorpsactiviteiten
burenhulp verenigingen
basisschool
zelfredzaamheid breed aanbod

Voor de mobiliteit van en naar Westerbroek is het belangrijk dat de wegen veilig en goed onderhouden zijn. In hoofdstuk 3 is al geadviseerd over het verkeersgedrag met betrekking tot het zich niet houden aan de voorgeschreven verkeerssnelheid. De wegen in en rond Westerbroek zijn smal, dat betekent dat men als weggebruiker hoffelijk moet zijn en elkaar niet moet hinderen. De betonelementen moeten – witgekalkt – goed zichtbaar zijn. De bermen van de wegen moeten een veilige uitwijkplaats zijn. In het kader van ecologisch bermbeheer worden de bermen extensief gemaaid, de wilde vegetatie wordt door sommige bewoners erg op prijs gesteld. Op diverse plekken langs de Oudeweg maaien aanwonenden de grasbermen zelf. Als men moet uitwijken, is een gemaaide berm overzichtelijker. Vanaf het fietspad geldt dit net zo goed.

De opritten naar de Rijksweg vanaf de Nevelslaan, Vonderpad en Borgweg vereisen dat men zich als voorzichtig, maar vooral als vaardige verkeersdeelnemer gedraagt. Automobilisten moeten zich ervan vergewissen dat het fietspad vrij is. Omdat er een hoogteverschil overbrugd moet worden, houden automobilisten er graag een beetje de vaart in. Het zicht op de Rijksweg en het fietspad moet daarom obstakelvrij zijn. Verkeersborden en grasgroei dragen niet altijd bij aan overzichtelijke kruispunten. Kijk nog eens kritisch naar de verkeerssituatie op deze plekken.

Toen de inwoners van Westerbroek hun ideeën over gewenste voorzieningen voor Westerbroek mochten spuien, bleken een *winkel of supermarkt* en een *geldautomaat* de topscoorders te zijn. Een nieuw te vestigen *winkel* in Westerbroek is een achterhaald idee. Iedereen onderkent dat deze winkel alleen voor de vergeten boodschappen gebruikt zal worden. De omzet van de winkel levert geen winstgevende exploitatie op. In enkele dorpen wordt een winkelvoorziening met een franchiseformule door een zorginstelling gerund, dat betekent dat AWBZ-geld toegevoegd wordt aan de exploitatie. In de toekomst zal dit een kwetsbare constructie blijken te zijn. De reden dat men een winkel wenst, heeft vast te maken met de vergrijzing in het dorp. De praktijk is echter dat ouderen mobiel zijn en zich zonder winkel in Westerbroek goed blijken te redden. Een pinautomaat is eigenlijk ook niet nodig. Een geldautomaat onder handbereik is natuurlijk handig, maar de meeste transacties worden via een betaalautomaat afgehandeld, dat geldt ook voor de ambulante handel (de vis- en kaashandel, de patat- en ijsboer). Contant geld in huis levert zelfs een risico voor inbraak op. Bovendien hebben banken in winkelcentra en bij grote supermarkten geldautomaten staan. Daar komt iedereen wel eens per week.

Een *winkel* kan echter ook anders worden ingevuld dan als een traditionele supermarkt. In Westerbroek en omgeving is sprake van een bedrijfsmatige productie van melk, vlees en eieren. Daarnaast hebben tuinders soms een overproductie van (klein) fruit, groenten en aardappelen. Kunstzinnige amateurs en kunstenaars maken producten die aantrekkelijk zijn om bekeken te worden en om als cadeau aan te schaffen. Met andere woorden, op een bereikbare en toegankelijke locatie zou een *inbrengwinkel* inwoners de mogelijkheid verschaffen iets lokaals of speciaals aan te schaffen. Het idee van een landwinkel of boerderijwinkel is door potentiële ondernemers vaak genoemd. Dat is een duurzaam idee, omdat daarmee de *food miles* worden gereduceerd. In combinatie met een thee-, koffie- en ijsverkoop, een informatiepunt over de natuur rond Westerbroek, een galerie, etc. kan deze dorpswinkel een inlooplek zijn voor diverse inwoners van Westerbroek zelf. Kinderen hebben de mogelijkheid zakgeld uit te geven en ouderen hebben een bestemming voor hun ochtendwandeling.

Het dorpshuis *Aalmanshuus* zou de accommodatie voor deze dorpswinkel kunnen bieden. In de afgelopen decennia bood het dorpshuis onder andere onderdak aan de activiteiten van de dorpsverenigingen, het gymnastiekonderwijs van de Jan Ligthartschool, de Rabobank, de dorpsondersteuner en de peuterspeelzaal. Een dorpswinkel kan meegenomen worden in een programma van eisen voor een nieuw of vernieuwd dorpshuis. In het bestaande dorpshuis staat het achterste gedeelte van het dorpshuis leeg, dat zijn wellicht voldoende vierkante meters voor een dorpswinkel. Een dorpswinkel moet zichtbaar zijn en gastvrijheid uitstralen. Dat vraagt om grote raampartijen en een verbinding van buiten naar binnen door een groot terras en uitstalmogelijkheden. Er zijn genoeg inwoners in Westerbroek die willen bijdragen aan de realisatie van een dorpswinkel en de personele bezetting daarvan.

Voor een nieuw of vernieuwd dorpshuis kunt u nadenken over nieuwe functies voor het dorpshuis: met wifi in het dorpshuis kunnen flexwerkers en ZZP'ers elkaar ontmoeten (een *hub*) of met steeds meer (licht dementerende) ouderen in het dorp is het prettig om dagopvang (*light care*) dichtbij te hebben. Wat dacht u van een *avondmaaltijd* die mensen van te voren reserveren? In het dorpshuis kan een leesplek komen waar inwoners hun uitgelezen boeken te lees leggen. Ook de grote wens van kinderen en jongeren voor een soos moet gehonoreerd worden, of huiswerkclubs worden gehouden. Nieuwe functies in een moderner dorpshuis kunnen zo een bijdrage aan een divers *dorpsleven 2.0*.

Er wordt in Westerbroek al meer dan 10 jaar nagedacht en vergaderd over een nieuwe dorpsaccommodatie. Het MFC is het begrip geworden voor de gedroomde huisvesting van het dorps huis, het gymnastiekonderwijs van de Jan Ligthartschool en de sportverenigingen van Westerbroek. De gemeente Hoogezand – Sappemeer en wooncorporatie Lefier enerzijds en bestuursleden van Stichting Dorpshuis en Dorpsvereniging Westerbroek anderzijds hebben jarenlang besprekingen gevoerd over de oprichting van een multifunctioneel centrum aan de rand van het dorp bij de sportvelden. Om de investeringskosten voor een MFC te dekken wordt gesproken over een overdracht van de ondergrond van het huidige dorps huis aan Lefier, als tegenprestatie bouwt Lefier het MFC. Op de plek van het huidige dorps huis kan Lefier een beoogd woonprogramma realiseren. De exploitatie van het MFC wordt in handen gelegd van een stichting, die nieuw gevormd wordt uit de reeds bestaande Stichting Dorpshuis en de dorpsverenigingen. In september 2012 komen de gemeente Hoogezand – Sappemeer en wooncorporatie Lefier met definitieve plannen voor het MFC.

Johanna Zeilstra (2012)⁷ heeft voor haar afstuderen een advies uitgebracht over de dorpsaccommodaties in Westerbroek. Zij heeft eerst in kaart gebracht wat het aanbod is van het huidige dorps huis *Aalmanshuus*, wat de vraag naar accommodatie van de verenigingen is en welke scenario's denkbaar zijn voor de dorpsaccommodaties. Belangrijke constatering uit het inwonersonderzoek is dat 72% aangeeft het jammer te vinden als het dorps huis uit het dorpscentrum weggaat. Het dorps huis is in de zeventiger jaren door inwoners van Westerbroek eigenhandig verbouwd en in de negentiger nog eens gerenoveerd. Nu in 2012 oogt het interieur van het gebouw gedateerd, maar dat verhindert niet dat er (bijna) elke dag wel iets te doen is. De Jan Ligthartschool is een belangrijke klant in de gymnastiekzaal, waar 's avonds de fitnessclub en tafeltennisvereniging in de weer zijn. Het dorps huis levert zalen voor vergaderingen en recepties, voor toneelspel en muziek, voor kaart- en biljartspel, etc.. Maar de exploitatie van het dorps huis staat wel onder druk o.a. door de hoge energierekening. Dat wordt doorberekend in een hogere zaalhuur aan de gebruikers. In een enkel geval heeft een vereniging besloten uit te wijken naar een

⁷ Zeilstra, J. (2012) *Best passende dorpsaccommodatie voor Westerbroek*. Afstudeerwerk Bacheloropleiding Facility Management. Hanzehogeschool Groningen.

andere locatie. Zeilstra (2012) ontdekte dat bijna alle verenigingen te maken hebben met ledenverlies; als de jaarcontributie door een hogere zaalhuur verhoogd moet worden, kan de vereniging nog meer leden verliezen of minder snel nieuwe leden winnen. Deze negatieve spiraal is bepaald ongunstig voor het dorps huis (en natuurlijk voor de verenigingen zelf).

Alle dorpsverenigingen hebben wensen voor hun huisvesting, maar zouden dus liever niet meer aan zaalhuur betalen. Dat heeft onmiskenbaar ook gevolgen voor de exploitatie van het nieuwe MFC. De nog op te richten Stichting van het MFC moet zich daarom met de verenigingen als huurders niet rijk rekenen. In de exploitatie van het dorps huis levert het gymnastiekonderwijs van de Jan Lighthartschool jaarlijks een bijdrage van € 8000,- op. De exploitatie van een MFC zal ongetwijfeld het uitbaten van zalen en horeca met externe gebruikers gaan inhouden. Dat vereist een professionele en transparante leiding vanuit de nieuwe Stichting. Het is onduidelijk welke garanties er zijn voor een winstgevende exploitatie. Het MFC *De Gaveborg* in Oostwold is een geslaagd voorbeeld van een breed gedragen dorpsinitiatief. De gefuseerde (openbaar en christelijk) basisschool als huurder is de belangrijkste financiële pijler. De inzet van vrijwilligers (zelfs voor de schoolschoonmaak) is een belangrijke succesfactor. Menig dorpsproject kan een puntje zuigen aan hoe inwoners meewerkten en hun successen vierden en hoe de bouwmanager annex vrijwilliger leiding gaf in het delen van de gezamenlijke verantwoordelijkheid⁸.

Westerbroek heeft net als andere dorpen recht op een goede dorpsaccommodatie. Dit zijn scenario's voor een optimale huisvesting van dorpsverenigingen, - activiteiten en het gymnastiekonderwijs (Zeilstra, 2012):

1. bestaande situatie handhaven met het dorps huis en de voetbalkantine, maar wel
 - Klein onderhoud plegen
 - Groot onderhoud plegen
 - Renoveren
 - Nieuwbouw voor het dorps huis aan de Meesterslaan

⁸ Netwerkbijeenkomst van Noordelijke Gebiedsontwikkelaars in De Gaveborg op 23 februari 2012, met inleiding van de heer Evert van Vliet. Intern verslag Jannie Rozema, Hanzehogeschool Groningen.

2. een gecombineerde accommodatie voor dorps huis en dorpsverenigingen, waaronder de voetbalvereniging
 - met een bruto vloeroppervlak voor de bestaande gebruikers (een kleine MFC)
 - met een bruto vloeroppervlak voor nieuw toegevoegde functies (een groter MFC)

Zeilstra komt met het drastische advies om af te zien van een MFC en het bestaande dorps huis met eigen inwoners op te knappen. Het draagvlak voor een MFC is niet groot genoeg onder de inwoners (58%), ook gaf 46% aan dat het beter is om het Aalmanshuis op te knappen in plaats van een MFC. Gelukkig heeft de gemeente Hoogezand – Sappemeer een accommodatiebeleid waarop u kunt rekenen, u staat nooit met lede ogen en lege handen.

Stichting Dorps huis bestaat uit een algemeen en een driekoppig dagelijks bestuur (DB). Het algemene bestuur (AB) wordt gevormd door besturen uit dorpsverenigingen. In het overleg en de besluitvorming over een nieuw op te richten MFC of wellicht grondige renovatie van de bestaande accommodatie moet het duidelijk zijn wie welke bevoegdheden heeft. De Statuten van de Stichting moeten duidelijkheid geven over de beslissingsbevoegdheden van het algemeen en dagelijks bestuur. Opvallend is dat het algemeen bestuur niet (meer) op de hoogte is van de reglementen. In het kader van een mogelijke overdracht van het dorps huis aan Lefier moet het glashelder zijn wie waarvoor bevoegd is. Ook voor besluitvorming voor grote investeringen in de bestaande dorpsaccommodatie is diezelfde helderheid vereist. Het algemeen bestuur moet grotere controle uitoefenen op de exploitatie van het dorps huis en zich verdiepen in zaken als energiebesparing, onderhoud en renovatie. Denk samen na hoe de inkomsten vergroot kunnen worden, dus niet alleen door de huurverhoging aan de verenigingen door te rekenen. Belangenverstrengeling – als mensen vanuit meerdere besturen vertegenwoordigd zijn in AB of DB – moet vermeden worden. Ook is het belangrijk dat er doorstroming is in de bestuurssamenstelling, in de reglementen worden daarvoor (vast) termijnen genoemd.

Stel, dat de plannen voor een nieuw MFC niet doorgaan, dan is de Jan Ligthartschool nog steeds aangewezen op het gymnastieklokaal in het dorps huis. Qua grootte en inrichting voldoet het

gymnastieklokaal niet aan de gestelde eisen voor goed gymnastiekonderwijs. Bovendien klagen gebruikers over de hygiëne en het gebrek aan warme douches. Zoals eerder gemeld, ontvangt Stichting Dorpshuis een jaarlijkse tegemoetkoming van € 8000,- voor de exploitatie van de gymzaal. Omdat het dorps huis geen gemeentelijk gebouw is, is er geen toezicht van de gemeente op het onderhoud. In het kader van het gemeentelijke accommodatiebeleid, waaronder gymnastiekvoorzieningen, zal dit in de toekomst veranderen. Dan kan Stichting het Dorps huis ook een subsidieaanvraag indienen voor verbetering van gymnastiekfaciliteiten⁹. Uiteraard moet dit in nauw overleg met de Jan Ligthartschool, maar ook de fitness- en sportverenigingen kunnen dan aangeven wat hun wensen zijn.

Westerbroek heeft een rijk en gevarieerd verenigingsleven. Uit de interviews van Zeilstra (2012) bleek dat het ledenaantal terugloopt. Dit geldt in het bijzonder voor de voetbalvereniging. In andere dorpen springt men daarom (met moeite) over de eigen schaduw heen en fuseert men met voetbalverenigingen in naastgelegen dorpen. Een vereniging ontleent zijn bestaansrecht aan het realiseren van zijn doelstelling ten behoeve van de leden. Niemand is gebaat bij een leegloop, dan zoekt men snel zijn heil elders. Een fusie met een naburige voetbalvereniging levert nieuwe en volle elftallen op, waardoor nieuwe talenten op het gras zich kunnen ontwikkelen. Fusieren is ook een optie voor verenigingen van tafeltennissers en biljarters of van vrouwen. Als een vereniging fuseert, dan moet met het bezit dat de vereniging in de loop van haar geschiedenis heeft opgebouwd (materialen, huisvesting, grond, archief) zorgvuldig worden omgesprongen. Voor een deel is het een bruidsschat in de onderhandeling, anderzijds is en blijft het collectief bezit. Als u uw bezit op de markt brengt, dan moet dat geen scheve gezichten vanuit de dorpsgemeenschap opleveren. Zo is het tennisveld ooit aan de tennisvereniging geschonken, dan past het niet om met de grond commercieel te handelen. Eerder moet gezocht worden naar een bestemming die aan het dorp ten goede komt, voor de kinderen een speelveld, voor de school een schooltuin, voor iedereen een jeu de boules, etc..

U kunt bovenstaande suggesties uitwerken in doelen en plannen voor de dorpsvisie 2012 – 2022.

⁹ Uit de mailwisseling met de heer Ramon Hoogeveen, ambtenaar gemeente Hoogezand – Sappemeer (d.d.29 augustus 2012)

6. Een krachtige dorpsorganisatie

In een tijd van bezuinigingen en versobering van overheidsvoorzieningen komt een belangrijke taak voor de leefbaarheid in wijken en dorpen bij inwoners zelf te liggen. Dat sluit naadloos aan bij de wens van burgers om meer zeggenschap in de eigen buurt te hebben. Het is nu eerder *overheidsparticipatie* (overheid helpt de burgers) dan *burgerparticipatie* (burgers helpen de overheid). Dat is het kenmerk van *zelforganisatie*: particuliere activiteiten ten behoeve van de publieke zaak (Trouw, 2012). U vindt de gemeente Hoogezand – Sappemeer en Lefier aan uw kant. Betrokkenheid en praktische inzet kenmerkt veel inwoners van Westerbroek – een *Kern met Pit!* Dank zij de vrijwilligers voor het rondbrengen van het *Aalmansneis*, voor de activiteiten van de Vereniging van Volksvermaken, voor het onderhouden van de speeltuinen en de schelpenpaden is het leven in Westerbroek aangenaam. In Westerbroek worden besturen van verenigingen en stichtingen hoog gewaardeerd. Er is hier een groot potentieel voor nieuw ondernemerschap.

Uw kernkwaliteiten voor uw organiserend vermogen in Westerbroek zijn bijvoorbeeld:

Kernkwaliteiten van het organiserend vermogen:

besturen brede expertise
betrokkenheid
nieuw ondernemerschap inzet
vrijwilligers

In de dorpsorganisatiestructuur zijn de besturen van verenigingen nadrukkelijk aanwezig. Als bestuurstermijnen zijn verstreken, zijn opvolgers gewenst. De vraag wie belangstelling heeft voor een bestuursfunctie van de bestaande dorpsverenigingen leverde 9 (anonieme) meldingen op, voor het bestuur van de Dorpsvereniging drie inwoners en voor het bestuur van de Stichting Dorpshuis nog eens drie inwoners. Ook voor het bestuur van het nieuwe MFC zijn belangstellenden. Een oproep in het *Aalmanseis* moet duidelijk maken wie zich hebben opgegeven en of zij passen in het profiel van een bestuursfunctie. Die eisen aan een goed bestuurder moeten door de verenigingen en besturen opgesteld worden. Dat betekent dat men nadenkt over eisen aan inhoudelijke deskundigheid (financiën, communicatie, belangenbehartiging, netwerkvorming) en aan persoonlijke vaardigheden (leiding geven, flexibiliteit, sociaal en besluitvaardigheid). Om meer jonge mensen in de besturen te krijgen, kunt u *assistent-bestuursleden* aanstellen. Dat is een combinatie van een jongere en een oudere in een bestuursfunctie. Dat levert voor jongeren een mooie aanvulling op hun c.v. op en voor ouderen verfrissende inzichten en handelswijzen. U kunt jongeren gericht vragen voor de functies.

Bestuursleden doen er goed aan om regelmatig met de *benen op tafel* op hun eigen functioneren te reflecteren. Elk bestuur loopt het gevaar dat het bestuur een werkelijkheid voor zichzelf wordt en de vereniging uit het oog verliest. Daarom is vers bloed of een functiewisseling in een bestuur belangrijk. Nieuwe bestuursleden moeten een adequate introductie in de bestuurszaken krijgen. Dat kan vanuit het archief en door middel van interviews met andere bestuursleden en externe partijen. Dat kost wel even tijd, maar het genereert vaak nieuwe ideeën voor de vereniging. Voor verenigingen en stichtingen ten behoeve van dorpsbelangen en dorpshuizen verzorgt de Vereniging Groninger Dorpen interessante thema-avonden. Ga daar samen naar toe en maak van *deskundigheidsbevordering* een doel in uw jaarplan. Organiseer ook jaarlijkse ontmoetingen van alle besturen van de dorpsverenigingen en wissel ervaringen uit. Zo komen er eerder initiatieven voor bijvoorbeeld gezamenlijke activiteiten en inkoop, wederzijdse uitleen en samenwerking of fusie tot stand. U kunt als bestuur van De Dorpsvereniging initiatiefnemer zijn.

Bij zelforganisatie horen ook particuliere initiatieven om bijvoorbeeld het culturele leven te verlevendigen en de woonomgeving te verfraaien. Zo was er ooit een culturele commissie die concerten in de kerk organiseerde en een groep mensen die de Appelgaard ontwierp en onderhield. Continuïteit is het sleutelwoord voor waardevolle activiteiten. Dat betekent niet dat inwoners jaren achtereen verplicht vast zitten aan de activiteiten die ze zelf ooit begonnen zijn. Het betekent wèl dat organisatoren vanaf het begin er voor zorgen om anderen betrekken in de organisatie. Het beeld van de estafette waarbij het stokje doorgegeven wordt, moet men voor ogen houden. Tijdens de estafette moet men kennis delen, maar ook accepteren dat anderen nieuwe ideeën hebben. Zo vermijdt men een eenmanszaak waarvoor geen opvolger te vinden is. Voor het onderhoud van de Appelgaard is de redding nabij, want....

Op verzoek van de gemeente Hoogezand – Sappemeer is onder de inwoners geïnventariseerd of zij in ruil voor een dorpsbudget onderhoud aan het openbare groen, de speelplekken, de Appelgaard en de wandelpaden willen plegen en zwerfvuil willen opruimen. Iets minder dan de helft (45%) wil hieraan meewerken. Dat betekent dat u of een werkgroep met de gemeente gaat overleggen wat zij verstaan onder onderhoud, welke prestatieafspraken zij voor ogen hebben en welk budget daarbij passend is als het onderhoud door de eigen burgers wordt uitgevoerd. Overleg met de gemeente hoe zij het uitbesteden van het onderhoud juridisch – organisatorisch willen vormgeven. Als er een uitgewerkt plan ligt, moet u inwoners oproepen en motiveren om deze taken uit te voeren. Het verdiende budget moet als geormerkt geld besteed worden aan zaken die nuttig zijn voor het dorp en voorzien in een behoefte. Het beste overlegt u dat met de ploeg uitvoerenden. De communicatie over het verdienen van een eigen dorpsbudget moet mede-inwoners inspireren en aanzetten tot deelname. Op elk moment kunt u verwachten dat burgers klachten hebben hoe het werk is uitgevoerd. Zorg ervoor dat er geen ruzies ontstaan tussen vrijwilligers en burgers die menen recht te hebben op een perfect gesnoeide boom. De schadeaansprakelijkheid moet goed geregeld zijn.

Het onderhoud aan de wandelpaden betekent dat ze toegankelijk en veilig zijn. Voor gezinnen met kinderen en ouderen wordt wandelen rondom Westerbroek dan een waar genot. In het kader van bewegen en gezond ouder worden, kan niet vaak genoeg worden benadrukt dat wandelen bijdraagt aan een goed lichaamsgewicht en actieve hersenen. In sommige dorpen ontstaan spontane wandelgroepjes door dagelijks af te spreken op een centraal punt. In wisselende samenstelling

wandelt men van daaruit een uur lang. Tijdens het dorpsommetje ervaart men de wisseling van de seizoenen en de uitwisseling van de dorpsnieuwtjes. Door met kinderen educatief te wandelen leren zij planten, bomen en vogels kennen. Zo'n initiatief is ook een vorm van zelforganisatie – het kost niets, maar levert veel op!

In een netwerkdorp ontmoeten de inwoners elkaar door de officiële dorpsactiviteiten en door informele activiteiten. De dorpsactiviteiten zoals die in de jaarkalender staan worden door iedereen op prijs gesteld – ook door inwoners die niet deelnemen wordt beaamd dat de activiteiten zorgen voor binding in het dorp. In een krachtige dorpsorganisatie zullen deze dorpsactiviteiten dus georganiseerd (moeten) blijven, misschien hier en daar wat gemoderniseerd of afgeslankt of verjongd. U gaat gewoon met de tijdgeest mee en dan ziet u vanzelf wel wat en hoe u aanbiedt. Hoezo met de tijd mee: een inwoner suggereerde om een *seniorenlreis* te organiseren, dat klinkt als een herinnering aan de dertiger en vijftiger jaren van de vorige eeuw. *Leuk* is het criterium, zowel voor de deelnemers als voor de organisatoren.

De informele activiteiten dragen – onzichtbaar – ook mee aan een krachtige dorpsorganisatie. Enerzijds, omdat mensen uit het dorp elkaar vinden op interesses en dus binding met elkaar ervaren. Door deze groepen is een dorp geen los zand, maar een stapeling van bouwstenen. Anderzijds is het wel en wee van een dorpsgemeenschap natuurlijk een dankbaar onderwerp als mensen elkaar ontmoeten tijdens een leeskring, een klaverjasavondje, een koffieochtend, bij de moestuin. Uit deze gesprekken komen nieuwe ideeën voort. Beschouw deze ideeën niet als concurrentie voor de dorpsactiviteiten of het dorps huis, zoals *buurtkoken*(koken voor buurtgenoten). Een dorp heeft ook deze organische en niet-geplande groepen nodig om Westerbroek en omgeving *leuk* te maken.

De gemeente Hoogezand – Sappemeer ziet graag dat burgers zelfbewust in hun dorpen aan de slag gaan. Dat betekent dat burgers in Westerbroek een omslag maken in hun denken: enkelen denken misschien nog dat de gemeente of de politiek 'mijn en onze problemen' zal gaan oplossen. Voor de periode 2012 – 2022 (en ver daarna) moet u uitgaan van een doedemocratie. Dat betekent dat de overheid de burger vertrouwt (en waar nodig ondersteunt) en dat de burgers elkaar vertrouwen om kwaliteit aan de leefomgeving toe te voegen. Ook dat staat in de Dorpsvisie 2012 – 2012.

Bronnen

- Berg, S. van den (2012) *Meesterslaan 2.0. Een advies ter verbetering van de Meesterslaan*.
Afstudeerwerk Bacheloropleiding Vastgoed & Makelaardij. Hanzehogeschool Groningen.
- Dagblad Trouw, een serie artikelen over de Doe-democratie. Juli – augustus 2012.
- Tebberen, I. van (2002) *Dorpsvisie Westerbroek 2012*. Dorpsvereniging Westerbroek.
- SmartAgent en KAW (2011). *Woonmilieus in Stad. Match en mismatch op de Groninger woningmarkt*.
http://www.kaw.nl/publicaties/21135_RAPP_20120511_Eindrapport_Match_en_mismatch.pdf. Geraadpleegd op 12 juli 2012.
- Westerdiep - Niemeijer, Jaap en Mien (z.j.) *Westerbroek. Van verleden naar heden*. Uitgeverij De Marne.
- Zeilstra, J. (2012) *Best passende dorpsaccommodatie voor Westerbroek*. Afstudeerwerk Bacheloropleiding Facility Management. Hanzehogeschool Groningen.

Eerdere dorpsonderzoeken: www.hanze.nl/dorpsonderzoeken

Rozema, J. (2012). *Nieuw-Balinge anno 2012. Hoe waarderen inwoners van Nieuw-Balinge hun leefomgeving?* Kenniscentrum Gebiedsontwikkeling *NoorderRuimte*, Hanzehogeschool Groningen.

Rozema, J. (2012). *Veur en deur ons saomen. Advies voor Nieuw-Balinge.* Kenniscentrum Gebiedsontwikkeling *NoorderRuimte*, Hanzehogeschool Groningen.

Tjeerdsma, A. (2012). *Tjuchem anno 2012* Kenniscentrum Gebiedsontwikkeling *NoorderRuimte*, Hanzehogeschool Groningen.

Tjeerdsma, A. (2012) *Tjuchem redt zich wel. Advies voor Tjuchem.* Kenniscentrum Gebiedsontwikkeling *NoorderRuimte*, Hanzehogeschool Groningen.

Rozema, J. en A. Tjeerdsma (2011). *Niehove anno 2011. Hoe waarderen inwoners van Niehove hun leefomgeving?* Kenniscentrum Gebiedsontwikkeling *NoorderRuimte*, Hanzehogeschool Groningen.

Rozema, J. en A. Tjeerdsma (2011). *Rustig blijven wonen in Niehove. Advies voor Niehove 3.0.* Kenniscentrum Gebiedsontwikkeling *NoorderRuimte*, Hanzehogeschool Groningen.

Buiter, O. en J. Rozema (2011). *Leven in Houwerzijl. Onderzoek naar de ervaren kwaliteit van de leefomgeving.* Kenniscentrum Gebiedsontwikkeling *NoorderRuimte*, Hanzehogeschool Groningen.

Rozema, J., O. Buiter, J.A. van den Berg (2011). *Samen mooi wonen in Houwerzijl. Adviezen voor Houwerzijl 2025.* Kenniscentrum Gebiedsontwikkeling *NoorderRuimte*, Hanzehogeschool Groningen.

Rozema, J. (2010). *Het leeft in Westernieland.* Kenniscentrum Gebiedsontwikkeling *NoorderRuimte*, Hanzehogeschool Groningen.

Rozema, J. (2010). *Het kan in Westernieland.* Kenniscentrum Gebiedsontwikkeling *NoorderRuimte*, Hanzehogeschool Groningen.

